

**Fylgiskjal með áliti umboðsmanns Alþingis
í tilefni af frumkvæðisathugun vegna húsnæðisvanda utangarðsfólks í Reykjavík**

- Húsnæðisúrræði í öðrum sveitarfélögum en Reykjavík -

Meðal þess sem kom fram við frumkvæðisathugun umboðsmanns vegna húsnæðisvanda utangarðsfólks er að það hefur komið í hlut Reykjavíkurborgar umfram önnur sveitarfélög að fjalla um málefni húsnæðislausra. Af hálfu borgarinnar var því borið við að hluti þeirra einstaklinga sem hafa verið húsnæðislausir í Reykjavík síðustu misseri og hafa leitað í úrræði þar eigi lögheimili og/eða hafi áður dvalið í öðrum sveitarfélögum. Í umfjöllun fjölmöldla hefur jafnframt komið fram að þessir einstaklingar hafi farið til Reykjavíkur m.a. vegna skorts á viðeigandi úrræðum í viðkomandi sveitarfélögum. Í ljósi þessara upplýsinga ákvað umboðsmaður með bréfi, dags. 29. desember 2017, að óska eftir neðangreindum upplýsingum frá 15 fjölmennustu sveitarfélögum utan Reykjavíkur:

Í fyrsta lagi var óskað upplýsinga um þau almennu úrræði sem standa íbúum sveitarfélagsins til boða, þ.e. fjölda slíkra úrræða, fjölda þeirra sem voru á biðlista 1. desember 2017 og hvaða viðmiðum sé fylgt um möguleika þeirra sem eru í áfengis- og/eða vímuefnaneyslu til að fá úthlutað húsnæði.

Þar sem athugun umboðsmanns hafði einkum beinst að bráðum húsnæðisvanda einstaklinga var í öðru lagi sérstaklega óskað eftir upplýsingum um hvort og þá hvaða nánar tilteknu sértæku úrræði standa íbúum sveitarfélagsins til boða innan marka þess, hvar þau eru staðsett, fjölda þeirra rýma sem þar eru í boði, hversu margir nýta þau og hversu margir eru á biðlista eftir þeim. Ef slík úrræði stæðu íbúum sveitarfélagsins ekki til boða var óskað eftir að sveitarfélagið upplýsti umboðsmann um hvernig brugðist er við þegar upp koma slík tilvik og lýstu þá sérstaklega afstöðu sinni til þess hvernig sú lausn samræmist skyldum þess á grundvelli laga nr. 40/1991, um félagsþjónustu sveitarfélaga.

Í þriðja lagi var óskað upplýsinga um hvort á vegum sveitarfélagsins sé starfrækt einhvers konar neyðarúrræði, á borð við Gistiskýlið eða Konukot í Reykjavík. Ef svo væri þá var jafnframt óskað upplýsinga um fyrirkomulag þess, s.s. þann fjölda einstaklinga sem að jafnaði nýtir neyðarúrræði á vegum sveitarfélagsins til langdvalar og hversu margar nætur viðkomandi einstaklingur/einstaklingar dvöldust í viðkomandi úrræði á árinu 2017. Jafnframt var óskað eftir að fram kæmi hvort fyrirliggjandi séu upplýsingar um þá sem taldir voru heimilislausir í sveitarfélagini á árunum 2016 og 2017, skipt eftir mánuðum.

Loks var óskað upplýsinga um hvort sveitarfélagið hafi sett sér reglur um annars vegar félagslegt húsnæði eða annan almennan húsnæðisstuðning og hins vegar sértæk húsnæðisúrræði, ef slík úrræði eru á annað borð starfrækt innan sveitarfélagsins. Hefðu slíkar reglur verið settar var óskað eftir að umboðsmanni yrði afhent afrit af þeim.

Óskað var eftir að svör sveitarfélaganna við fyrirspurninni bærust ekki síðar en 31. janúar 2018. Síðustu svörin bárust hins vegar ekki fyrr en undir lok marsmánaðar. Að auki var í bréfum sumra sveitarfélaganna ekki að finna svör við öllum framangreindum spurningum eða svörin voru á einhvern hátt ekki nægilega skýr til þess að hægt væri að byggja á þeim. Varðandi þær spurningar sem umboðsmaður taldi mikilvægt að fá afgerandi svör við var af því tilefni haft samband við fulltrúa viðkomandi sveitarfélaga í síma og óskað skýrari svara.

Framsetning svara sveitarfélaganna var með þeim hætti, og þá e.t.v. í ljósi eðlis athugunarefnisins, að ekki er unnt að setja þau fram á einfaldan tölulegan hátt, t.d. í töflu, svo skýrt verði. Sem dæmi má nefna svör sem kveða á um að ekki séu formlegar takmarkanir á að einstaklingar með fíknivanda fái úthlutað almennu félagslegu leiguþúsnaði en hins vegar sé fylgt ákveðnu verklagi við úthlutun þannig að möguleikar þeirra séu í raun takmarkaðir að einhverju leyti. Þá var ljóst af svörunum að sveitarfélögin lögðu t.d. mismunandi skilning í hvað telst til almenns félagslegs leigu-húsnæðis á grundvelli 45. gr. laga nr. 40/1991 og var misjafnt hvort sértækt húsnæði fyrir fatlað fólk og aldraða var þar talið með eða ekki. Þá virðist í sumum tilvikum hafa reynst vandkvæðum bundið að veita óyggjandi svör um hvort einhverjir íbúar sveitarfélagsins verði skilgreindir sem húsnæðislausir, m.a. þar sem ekki fáist full vissa um dvalarstaði þeirra einstaklinga sem eru skráðir óstaðsettir í hús. Er því ákveðið að fara hér þá leið að gera stutta samantekt úr svörum sveitarfélaganna um þau atriði sem tilefni þykir til svo að það endurspegli með sem bestum hætti stöðuna varðandi húsnæðisúrræði innan þeirra. Svörin eru sett fram eins og þau birtast af hálfu sveitarfélaganna sjálfra og er því ekki um að ræða að svörin séu túlkuð af hálfu umboðsmanns eða með öðrum hætti dregnar ályktanir af þeim. Þá er aðeins birt úr svörum sveitarfélaganna það sem fellur undir og hefur þýðingu fyrir umfjöllunarefní álítsins.

Akraneskaupstaður

- Svar Akraneskaupstaðar barst með bréfi, dags. 23. janúar 2018.

Almenn úrræði

Í svari Akraneskaupstaðar kemur fram að sveitarfélagið eigi 22 félagslegar íbúðir. Aðilar með fíknivanda geti fengið aðstoð við að komast í meðferð. Ef aðilar hafna því að fara í meðferð og leita leiða út úr sínum vanda muni umsókn viðkomandi ekki vera í forgangi um félagslegt húsnæði hjá Akraneskaupstað. Hins vegar sé einstaklingum sem eru í íbúðum á vegum sveitarfélagsins ekki vísað úr íbúð ef grunur er um áfengis- og/eða vímuefnaneyslu. Leitað sé allra leiða til að styðja viðkomandi í að leita sér aðstoðar eða komast í meðferð vegna þessa vanda.

Á biðlista efir félagslegu húsnæði voru 1. desember 2017 29 einstaklingar/fjölskyldur.

Sértæk úrræði við bráðum vanda

Ekki eru í sveitarfélagini sértæk úrræði til að bregðast við bráðum vanda. Í svari sveitarfélagsins er þó upplýst um að starfsmenn félagsþjónustunnar leitist við að bregðast við bráðum húsnæðisvanda einstaklinga og fjölskyldna með því að semja við gistiheimili í sveitarfélagini um tímabundna lausn.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Ekki er starfrækt neyðarúrræði vegna húsnæðismála í sveitarfélagini.

Fram kemur í svarinu að starfsmönnum sveitarfélagsins sé ekki kunnugt um heimilislausa íbúa í sveitarfélagini og engar upplýsingar liggi fyrir um slíkt, fyrir utan þá sem skráðir séu óstaðsettir í hús í sveitarfélagini.

Reglur

Hjá sveitarfélagini eru í gildi reglur um leigu á íbúðum Akraneskaupstaðar og reglur um sérstakan húsnæðisstuðning á Akranesi. Ekki hafa verið settar reglur um sértæk úrræði við bráðum vanda.

Akureyrarkaupstaður

- Svar Akureyrarkaupstaðar barst með bréfi, dags. 25. janúar 2018.
- Starfsmaður umboðsmanns átti samtal í síma við fulltrúa sveitarfélagsins 13. apríl 2018.

Almenn úrræði

Í svari Akureyrarkaupstaðar kemur fram að sveitarfélagið eigi 337 félagslegar íbúðir sem séu ætlaðar fólk sem sé undir ákveðnum tekjuviðmiðum og hafi ekki möguleika á að sjá sér fyrir húsnæði með öðrum hætti. Tekið er fram að allir sækí eins um húsnæði, hver sem vandi þeirra er, s.s. fötlun, fíkn- eða geðsjúkdómar. Síðan sé leyst úr umsóknum samkvæmt reglum um félagslegar íbúðir. Staðfest var í símtali 13. apríl 2018 að fólk í virkri neyslu sé ekki synjað um úthlutun, en hins vegar sé húsnæðið sem teljist hentugt fyrir þann hóp að hluta til sérmerkt og geti þessar aðstæður því haft áhrif á biðtíma.

Hinn 31. desember 2017 voru 134 á biðlista eftir félagslegu húsnæði og höfðu 23 óskað eftir flutningi innan kerfis.

Sértaek úrræði við bráðum vanda

Fram kemur í svarinu að hluti þeirra leiguíbúða sem bærinn á séu lítil einbýlishús sem henti fyrir einstaklinga sem glíma við fjölpættan vanda, s.s. geð- og fíknisjúkdóma. Bæði sé um að ræða húsnæði sem sérstaklega hefur verið byggt í þessum tilgangi og einnig hafi verið keypt lítil einbýlishús til þessara nota. Í þeim tilvikum sé oftast um bráðabirgðanotkun að ræða þar sem húsin þurfi að víkja síðar vegna skipulags. Um sé að ræða átta íbúðir í tveimur fjölbýlishúsum, tvær íbúðir í tvibýlishúsi og þrjú einbýlishús, þ.e. 13 rými samtals. Þessar íbúðir séu skilgreindar sem sérstakt húsnæði fyrir þennan hóp. Tekist hafi að leysa húsnæðisvanda þeirra sem hafi verið í mjög brýnni þörf með kaupum á húsnæði í lok síðastliðins árs.

Fram kom að þessi sértaeku úrræði séu alltaf fullnýtt en að enginn biðlisti sé í þau sem stendur.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Fram til þessa hafi ekki verið talin þörf á neyðarúrræðum sambærilegum við Gistiskýlið eða Konukot. Í gegnum árin hafi þeir sem flokkast geti heimilislausir eða utangarðs verið fáir á hverjum tíma eða allt frá engum og til þriggja eða fjögurra og áhersla lögð á að finna fólk varanlegt húsnæði. Á síðasta ári hafi virst sem um stækkandi hóp væri að ræða og því ákveðið að taka saman upplýsingar um hann. Niðurstöðurnar hafi verið þær að í lok októbermánaðar 2017 hafi heildarfjöldi þeirra sem taldist utangarðs/heimilislaus verið 41, en þó séu þar meðtaldir þeir 13 sem séu í langtímaúrræði.

Reglur

Hjá sveitarfélaginu eru í gildi reglur um leiguíbúðir Akureyrarbæjar og reglur um sérstakan húsnæðisstuðning. Ekki hafa verið settar reglur um sértaek úrræði við bráðum vanda.

Borgarbyggð

- Svar Borgarbyggðar barst með bréfi, dags. 22. febrúar 2018.

Almenn úrræði

Í svari Borgarbyggðar kemur fram að 14 íbúðir séu í félagslega kerfinu, auk átta þjónustuþbúða fyrir 60 ára og eldri eða öryrkja. Einnig leigi Borgarbyggð þrjár íbúðir og framleigi einstaklingum á þessum grundvelli. Fíknivandi loki ekki á réttinn til að fá húsnæði úthlutað.

Á biðlista efir félagslegu húsnæði í desember 2017 voru 11 einstaklingar/fjölskyldur, í mismikilli þörf fyrir úrræðið.

Sértaek úrræði við bráðum vanda

Ekki eru í sveitarfélagini sértaek úrræði til að bregðast við bráðum vanda. Í svari sveitarfélagsins er þó upplýst um að ef leysa þarf úr bráðum vanda og einstaklingur er ekki fær um það sjálfur sé hann aðstoðaður við að leigja herbergi á gistiheimili/hóteli eða ferðapjónustu á meðan unnið sé að varanlegri lausn. Ef þörf er á sé aðstoðað við að útvega húsnæðið og einnig leitað lausnar á greiðsluvanda, t.a.m. með fjárhagsaðstoð. Auk þess sé skoðað hvort aðstoða þurfi einstakling/fjölskyldu með önnur atriði, s.s. að komast í meðferð. Þannig veiti sveitarfélagið lögbundinn stuðning í þessum málum.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Ekki er starfrækt neyðarúrræði vegna húsnæðismála í sveitarfélagini.

Fram kemur í svarinu að ekki sé vitað um heimilislausa í sveitarfélagini á árunum 2016 og 2017.

Reglur

Hjá sveitarfélagini eru í gildi reglur Borgarbyggðar um leigurétt og úthlutun á félagslegum leigu-íbúðum og reglur um stuðning í húsnæðismálum í Borgarbyggð. Ekki hafa verið settar reglur um sértaek úrræði við bráðum vanda.

Fjarðabyggð

- Svar Fjarðabyggðar barst með bréfi, dags. 30. janúar 2018.

Almenn úrræði

Í svari Fjarðabyggðar kemur fram að sveitarfélagið eigi 43 almennar íbúðir sem íbúum sveitarfélagsins standi til boða að leigja. Viðmið um möguleika þeirra sem eigi við fíknivanda að stríða séu þau sömu og gilda um aðra sem búi við félagslegan vanda.

Á biðlista efir félagslegu húsnæði 1. desember 2017 var einn einstaklingur.

Sértæk úrræði við bráðum vanda

Ekki eru í sveitarfélagini sértæk úrræði til að bregðast við bráðum vanda. Í svari sveitarfélagsins er þó upplýst um að þegar þörf sé á sértækum úrræðum sé leitast við að finna viðeigandi lausn. Í einu tilviki hafi sveitarfélagið t.d. tekið hús á leigu fyrir einstakling þar sem leiguþúðir í eigu sveitarfélagsins hafi ekki hentað þörfum viðkomandi og hafi hann greitt leigu sem svaraði lægsta leiguverði. Þá er tekið fram að fjölskyldustefna sveitarfélagsins samræmist skyldum þess á grundvelli laga um félagsþjónustu sveitarfélaga, en þar segi m.a. að gefa skuli fjölskyldum í verulegum vanda kost á sértækum stuðnings-aðgerðum með það að leiðarljósi að styðja fjölskyldurnar til betri lífsgæða og þátttöku í samfélagini eins og kostur er.

Upplýst er um að enginn sé á biðlista eftir sértæku úrræði við bráðum vanda.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Ekki er starfrækt neyðarúrræði vegna húsnæðismála í sveitarfélagini.

Fram kemur í svarinu að ekki liggi fyrir upplýsingar um heimilislausa í sveitarfélagini árin 2016 og 2017.

Reglur

Hjá sveitarfélagini eru í gildi reglur um útleigu leiguþúða Fjarðabyggðar og reglur um sérstakan húsnæðisstuðning í Fjarðabyggð. Ekki hafa verið settar reglur um sértæk úrræði við bráðum vanda.

Fljótsdalshérað

- Svar Fljótsdalshéraðs barst 16. febrúar 2018 með bréfi, dags. 11. janúar 2018.

Almenn úrræði

Í svari Fljótsdalshéraðs kemur fram að sveitarfélagið hafi alls yfir 35 félagslegum leiguibúðum að ráða. Þar af séu 23 þeirra almennar félagslegar leiguibúðir en 12 íbúðir séu sérstaklega ætlaðar fötluðum einstaklingum. Auk þess eigi Öryrkjabandalagið og Proskahjálp íbúðir í sveitarfélaginu og fasteignafélagið Ársalir bs., sem sé í eigu Fljótsdalshéraðs, Fljótsdalshrepps og Borgarfjarðar eystri, alls 25 íbúðir á Egilsstöðum sem séu ætlaðar fólk 60 ára og eldra. Í svarinu segir að sveitarfélagið hafi úthlutað íbúðum til einstaklinga með fíknivanda og leitist við að styðja þann hóp.

Á biðlista eftir félagslegu húsnæði í desember 2017 voru 18 umsækjendur, þar af fjórir sem þegar eru í félagslegu húsnæði á vegum sveitarfélagsins.

Sértæk úrræði við bráðum vanda

EKKI eru í sveitarfélaginu sértæk úrræði til að bregðast við bráðum vanda. Í svari sveitarfélagsins er upplýst um að síðast hafi það verið árið 2008 sem til sveitarfélagsins flutti heimilislaus einstaklingur sem einnig glímdi við fíknivanda. Sveitarfélagið hafi leigt hótelherbergi fyrir þann einstakling sem hafi verið ætlað að brúa bilið á meðan leitað væri varanlegrar lausnar á húsnæðisvanda hans. Þess séu einnig dæmi að sumarhús hafi verið tekin á leigu til skamms tíma meðan unnið hafi verið að varanlegri lausn á vanda einstaklinga sem hafa ekki í annað húsnæði að venda. Sveitarfélagið leitist við að uppfylla skyldu sína gagnvart þeim sem standa höllum fæti þegar slík tilfelli komi til kasta félagsþjónustu sveitarfélagsins.

Tekið er fram að enginn á biðlista eftir almennu félagslegu húsnæði teljist í bráðum vanda, þ.e. teljist húsnæðislaus.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

EKKI er starfrækt neyðarúrræði vegna húsnæðismála í sveitarfélaginu. Tekið er sérstaklega fram í svari Fljótsdalshéraðs að sveitarfélagið uppfylli kröfur 45. og 46. gr. laga nr. 40/1991 um stuðning við fólk í húsnæðisvanda. Sökum þess hve tilfelli alvarlegs vanda séu fátíð m.t.t. 46. gr. laganna þyki ekki forsendur til að starfrækja neyðarúrræði og/eða sértæk úrræði heldur sé reynt eftir bestu getu að meta vanda umræddra einstaklinga og leysa hann.

Sérstaklega er í svarinu áréttar að sveitarfélaginu hafi ekki borist erindi eða fyrirspurnir frá Reykjavíkurborg eða öðrum sveitarfélögum vegna aðila sem hafa haft aðsetur eða lögheimili á Fljótsdalshéraði og sækja húsnæðisúrræði hjá öðrum sveitarfélögum. Sveitarfélagið kannist heldur ekki við að fólk hafi þurft að flytja búferlum vegna húsnæðisvanda innan sveitarfélagsins.

Fram kemur í svarinu að enginn hafi verið skráður heimilislaus í sveitarfélaginu á árunum 2016 og 2017.

Reglur

Hjá sveitarfélaginu eru í gildi reglur um félagslegt húsnæði hjá Fljótsdalshéraði og reglur um sérstakan húsnæðisstuðning hjá Fljótdalshéraði. Ekki hafa verið settar reglur um sértæk úrræði við bráðum vanda.

Garðabær

-
- Svar Garðabæjar barst með bréfi, dags. 29. janúar 2018.
 - Starfsmaður umboðsmanns átti samtal í síma við fulltrúa sveitarfélagsins 12. apríl 2018.

Almenn úrræði

Fram kemur í svari Garðabæjar að sveitarfélagið eigi alls 29 félagslegar leiguíbúðir sem úthlutað sé til íbúa sveitarfélagsins á grundvelli reglna þar um. Einstaklingar með fíknivanda eru ekki útilokaðir frá úthlutun almenns leighuhúsnaðis. Litið sé á það sem hvern annan sjúkdóm en samkvæmt reglum sveitarfélagsins er umsækjendum við mat á húsnæðisþörf gefin stig hafi þeir skerta vinnugetu vegna örorku eða sjúkdóma, auk þess sem stig séu gefin ef umsækjandi er húsnæðislaus.

Fram kemur að á biðlista eftir almennu félagslegu leighuhúsnaði hafi verið 26 einstaklingar 1. desember 2017.

Sértæk úrræði við bráðum vanda

Í svarinu segir að ekki sé í sveitarfélagini fyrir hendi sértækt húsnæði til að bregðast við bráðum húsnæðisvanda einstaklinga, t.d. með fíknivanda.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Í sveitarfélagini eru ekki fyrir hendi neyðarúrræði vegna húsnæðismála. Tekið er fram að þegar upp hafi komið slík mál hafi verið leitast við að leysa úr bráðum vanda með því að hafa milligöngu um og greiða fyrir gistingu á gistiheimili fyrir viðkomandi eða með því að leita lausna í samstarfi við Reykjavíkurborg um nýtingu á úrræðum eins og Gistiskýlinu. Verði að telja að með þeim hætti sé verið að mæta þeim skyldum sem kveðið sé á um í lögum um sértæk úrræði í húsnæðismálum þótt þau séu ekki staðsett innan bæjarmarka.

Fram kemur að ekki liggi fyrir upplýsingar um fjölda þeirra sem taldir hafa verið heimilislausir í sveitarfélagini á árunum 2016 og 2017, en ekki sé líklegt að um sé að ræða nema fáeina einstaklinga og í raun aðeins vitað um einn.

Þá er upplýst um að í framhaldi af fyrirspurn umboðsmanns hafi verið leitað eftir upplýsingum um hvort einstaklingar sem hafa verið húsnæðislausir í Reykjavík síðustu misseri og leitað í úrræði þar eigi lögheimili í Garðabæ. Í ljós hafi komið að um einn aðila sé að ræða. Einnig þyki rétt að upplýsa um að sveitarfélögin á höfuðborgarsvæðinu eigi í viðræðum um samstarf um sameiginlegt neyðarúrræði til að mæta bráðum húsnæðisvanda umrædds hóps. Loks er í svarinu tekið fram að ástæða þyki til að benda sérstaklega á að heimilisleysi þeirra sem eiga við fíknivanda að stríða sé ein birtingarmynd á heilbrigðisvanda þessa hóps. Það sé því grundvallaratriði að meðferðarúrræði og læknisaðstoð standi umræddum einstaklingum til boða. Það sé því mikilvægt að bæði ríki og sveitarfélög komi sameiginlega að því að leita úrlausna á þeim vanda sem heimilislausir eigi við að etja.

Reglur

Hjá sveitarfélagini eru í gildi reglur um úthlutun félagslegra leiguíbúða Garðabæjar, en í svari sveitarfélagsins er tekið fram að reglurnar séu nú í endurskoðun, og reglur Garðabæjar um sérstakan húsnæðisstuðning. Ekki hafa verið settar reglur um sértæk úrræði við bráðum vanda.

Hafnarfjarðarkaupstaður

- Svar Hafnarfjarðarkaupstaðar barst með bréfi, dags. 31. janúar 2018.
- Starfsmaður umboðsmanns átti samtal í síma við fulltrúa sveitarfélagsins 13. apríl 2018.

Almenn úrræði

Fram kemur í svari Hafnarfjarðarkaupstaðar að sveitarfélagið hafi yfir að ráða 253 íbúðum í félagslega kerfinu og markvisst sé verið að fjölgja þeim. Ekki séu sérstök viðmið varðandi einstaklinga með fíknivanda við úthlutanir íbúða, en ákveðin úrræði séu sérmerkt fyrir einstaklinga með tiltekinn vanda, sbr. að neðan.

Á biðlista eftir félagslegu húsnæði voru í upphafi árs 120 einstaklingar og fjölskyldur.

Sértæk úrræði við bráðum vanda

Í svarinu segir að í félagslega húsnæðiskerfi sveitarfélagsins séu um 30 litlar íbúðir með sérinngangi sem hafi þótt henta fyrir einstaklinga með sérstakan vanda, s.s. fíknivanda. Á síðasta ári hafi verið ráðinn húsvörður til að sinna og styðja þá einstaklinga sem þar búa. Góð samvinna hafi verið við SÁA um innlagnir á sjúkrahúsið Vog auk þess sem veitt sé öflug heimaþjónusta og ráðgjöf. Fram kemur að úrræðin séu alltaf fullnýtt.

Upplýst er um að sveitarfélagið hafi samþykkt að hefja viðræður við Reykjavíkurborg um aðkomu að Víðinesi þar sem einstaklingar í bráðum húsnæðisvanda hafi fengið athvarf. Fjölskyldubjónustan sé tilbúin að styðja við einstaklinga sem þar búa en eiga lögheimili í Hafnarfirði.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Í sveitarfélagini eru ekki fyrir hendi neyðarúrræði vegna húsnæðismála en fram kemur að sveitarfélagið hafi gert samning við Reykjavíkurborg í júní 2017 um greiðslu gistenáttagjalds í neyðar-athvörfum borgarinnar fyrir utangarðsfólk. Samningurinn feli það í sér að einstaklingar með lögheimili í Hafnarfirði fái aðgang að Gistiskýlinu og Konukoti á meðan húsrúm leyfi. Utangarðsfólk með lögheimili í Hafnarfirði hafi sama forgang að rýmum og reykvískir einstaklingar meðan húsrúm leyfi. Markmiðið sé að veita einstaklingum með lögheimili í Hafnarfirði neyðargistingu og samastað í skamman tíma meðan verið sé að leita lausna á húsnæðisvanda þeirra. Þjónustan sé einstaklingunum að kostnaðarlausu. Enn sem komið er hafi þetta úrræði ekki verið nýtt.

Fram kemur að 2016 og 2017 hafi tveir einstaklingar sem telja megi utangarðs verið á biðlista eftir húsnæði.

Reglur

Hjá sveitarfélagini eru í gildi reglur um úthlutun á almennu leiguþúsnæði hjá Hafnarfjarðarbæ og reglur Hafnarfjarðarkaupstaðar um sérstakan húsnæðisstuðning. Ekki hafa verið settar reglur um sértæk úrræði við bráðum vanda.

Ísafjarðarbær

-
- Svar Ísafjarðarbæjar barst með bréfi, dags. 19. febrúar 2018.
 - Starfsmaður umboðsmanns átti samtal í síma við fulltrúa sveitarfélagsins 18. apríl 2018.

Almenn úrræði

Í svari Ísafjarðarbæjar kemur fram að félagsmálanefnd Ísafjarðarbæjar og Fasteignir Ísafjarðarbæjar ehf., sem sé í eigu sveitarfélagsins, séu með samkomulag um úthlutanir leiguíbúða. Almenn úrræði félagsþjónustunnar séu að veita umsækjendum um félagslegt húsnæði forgang að leiguíbúð hjá Fasteignum Ísafjarðarbæjar, ef þeir uppfylli skilyrði til úthlutunar samkvæmt sérstöku mati sem gert sé á aðstæðum umsækjenda. Samkvæmt upplýsingum í tölvupósti sem barst frá starfsmanni sveitarfélagsins í kjölfar símtals við starfsmann embættisins 18. apríl 2018 eru 105 íbúðir í eigu Ísafjarðarbæjar sem fallið geta undir félagslegt húsnæði. Fólk með fíknivanda geti fengið samþykkta beiðni um forgang að leiguíbúð á grundvelli mats á félagslegum aðstæðum og fengið úthlutað íbúð.

Á biðlista efir félagslegu húsnæði 1. desember 2017 voru tíu umsækjendur.

Sértæk úrræði við bráðum vanda

Ekki eru í sveitarfélagini sértæk úrræði til að bregðast við bráðum vanda.

Upplýst er um að enginn sé á biðlista eftir almennu félagslegu leiguhúsnaði sem teljist í bráðum vanda.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Ekki er starfrækt neyðarúrræði vegna húsnæðismála í sveitarfélagini.

Fram kemur í svarinu að enginn hafi verið skráður heimilislaus á árunum 2016-2017 samkvæmt þeim upplýsingum sem sveitarfélagið hefur.

Reglur

Hjá sveitarfélagini eru í gildi reglur um sérstakan húsnæðisstuðning í Ísafjarðarbæ. Ekki hafa verið settar reglur um félagslegt húsnæði eða sértæk úrræði við bráðum vanda. Hins vegar er fyrir að fara samkomulagi félagsmálanefndar Ísafjarðarbæjar og Fasteigna Ísafjarðarbæjar ehf. um úthlutanir leiguíbúða og verklagsreglum við mat á forgangi í leiguíbúðir hjá Fasteignum Ísafjarðarbæjar.

Kópavogsbær

- Svar Kópavogsbæjar barst með bréfi, dags. 23. janúar 2018.
- Starfsmaður umboðsmanns átti samtal í síma við fulltrúa sveitarfélagsins 12. apríl 2018.

Almenn úrræði

Fram kemur í svari Kópavogsbæjar að félagslegar leiguibúðir sveitarfélagsins séu 401 talsins. Þar af séu 84 sérstaklega ætlaðar 60 ára og eldri. Þess utan séu 47 íbúðir/herbergi eingöngu fyrir fatlaða einstaklinga. Ef vitað er af fíknivanda sé gerð krafa um að viðkomandi hafi haldið bindindi í sex mánuði hið minnsta áður en íbúð er úthlutað, en samkvæmt upplýsingum frá starfsmanni sveitarfélagsins kemur umrætt skilyrði ekki fram í reglum fyrir úthlutun eða annars staðar.

Á biðlista eftir félagslegu húsnæði 1. desember 2017 voru 114 einstaklingar.

Sírtæk úrræði við bráðum vanda

Í svarinu segir að Kópavogsbær hafi sett á laggirnar áfangaheimili 1. desember 2017 sem rúmi allt að átta manns. Sex einstaklingar hafi þegar hafið þar búsetu og glími þeir allir við fjölbættan vanda, s.s. fíkn og andlega erfiðleika. Þrjú stöðugildi starfsmanna séu íbúum til halds og trausts. Í samningi um búsetu og þjónustu á áfangaheimilinu, en afrit af honum fylgdi svari sveitarfélagsins, er m.a. kveðið á um að neysla áfengis eða annarra vímuefna sé óheimil með öllu á heimilinu, sem og að koma undir áhrifum áfengis eða annarra vímuefna inn á heimilið. Fram kemur að enginn formlegur biðlisti sé til staðar enn sem komið er.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Í sveitarfélaginu er ekki starfrækt sérstakt neyðarúrræði vegna húsnæðismála en fram kemur að þeir sem ekki eigi í hús að venda eigi rétt á gistiheimilastyrk að hámarki kr. 60.000 eða kr. 5.000 á nótt í 12 nætur. Þessir aðilar njóti einnig forgangs í félagslegt leiguþúsnæði að öðrum skilyrðum uppfylltum. Einnig sé í boði að fá vaxtalaust lán vegna fyrirframgreiðslu húsaleigu á almennum markaði, að hámarki kr. 350.000, að uppfylltum skilyrðum.

Þá er upplýst að sveitarfélagið, ásamt öðrum sveitarfélögum á höfuðborgarsvæðinu, athugi nú möguleika á sameiginlegum rekstri Víðiness fyrir utangarðsfólk.

EKKI liggja fyrir upplýsingar um hve margir teljast heimilislausir í sveitarfélaginu.

Reglur

Hjá sveitarfélaginu eru í gildi reglur um útleigu á félagslegum leiguibúðum bæjarsjóðs Kópavogs, en í svari sveitarfélagsins er tekið fram að þær bíði endurskoðunar, og reglur Kópavogsbæjar um sérstakan húsnæðisstuðning. Þá hefur verið sett kröfulýsing þjónustu fyrir tilvitnað áfangaheimili. Að því undanskildu hafa ekki verið settar reglur um sírtæk úrræði við bráðum vanda.

Mosfellsbær

- Svar Mosfellsbæjar barst með bréfi, dags. 18. janúar 2018.

Almenn úrræði

Í svari Mosfellsbæjar kemur fram að íbúðir sem leigðar eru á félagslegum grunni séu 79 og þar af sé Mosfellsbær leigusali tæplega helmings þeirra eða 38. Aðrir leigusalar séu Skálatún, Brynja, hús-sjóður Öryrkjabandalags Íslands, og Búseti. Við mat á aðstæðum umsækjenda sé ekki gerður greinarmunur á því hvort umsækjandi eigi við fíknivanda að stríða eða heilsufarsvanda af öðrum toga.

Á biðlista eftir félagslegu húsnæði 1. desember 2017 voru 17 umsækjendur.

Sértæk úrræði við bráðum vanda

Ekki eru í sveitarféluginu sértæk úrræði til að bregðast við bráðum vanda. Í svari sveitarfélagsins er þó upplýst að samráðshópur framkvæmdastjóra velferðarþjónustu sveitarfélaganna á höfuðborgarsvæðinu hafi rætt möguleika og mikilvægi samvinnu sveitarfélaganna um úrræði við bráðum vanda og sé það mál í farvegi. Í tilvikum þar sem einstaklingur í bráðum vanda eigi ekki í hús að venda hafi bæjarfelið, ef viðkomandi óskar þess, haft milligöngu um dvöl á gistiheimili í Mosfellsbæ eða utan sveitarfélagsins, allt eftir óskum viðkomandi og möguleika á lausu gistirými. Mosfellsbær hafi greitt hluta þess kostnaðar eða allan, hafi aðstæður viðkomandi gefið tilefni til. Við mat á greiðslupátttöku sé tekið mið af reglum Mosfellsbæjar um fjárhagsaðstoð. Á árinu 2017 hafi þrisvar verið gripið til þessa úrræðis.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Ekki er starfrækt neyðarúrræði vegna húsnæðismála í sveitarféluginu.

Fram kemur í svarinu að af þeim 17 sem eru á biðlista eftir félagslegu húsnæði séu sjö gestir á heimili annarra og einn heimilislaus. Gera megi ráð fyrir að hluti af þessum hópi séu einstaklingar sem ekki eru færir um að búa sjálfstætt vegna geðrænna erfiðleika og neyslu. Þessir einstaklingar þyrftu sértæka heilbrigðisþjónustu sem ekki er gefið að þeir myndu þiggja þótt hún stæði til boða.

Reglur

Hjá sveitarféluginu eru í gildi reglur Mosfellsbæjar um úthlutun leiguíbúða og reglur Mosfellsbæjar um sérstakan húsnæðisstuðning. Ekki hafa verið settar reglur um sértæk úrræði við bráðum vanda.

Reykjanesbær

- Svar Reykjaneshæjar barst 22. mars 2018 með bréfi, dags. 5. mars 2018.
- Starfsmaður umboðsmanns átti samtal í síma við fulltrúa sveitarfélagsins 13. apríl 2018.

Almenn úrræði

Fram kemur í svari Reykjaneshæjar að heildarfjöldi félagslegra íbúða sé 237 en 173 þegar íbúðir ætlaðar öldruðum séu undanskildar. Tekið er fram að einstaklingar með fíknivanda hafi sömu möguleika og aðrir á því að fá úthlutað félagslegu húsnæði og skori yfirleitt hátt í mati á þörf við stigagjöf. Upplýst var um að þessar aðstæður geti þó haft áhrif á val á úrræði fyrir viðkomandi hvað varðar staðsetningu. Þannig séu ákveðnir staðir sem veita meira svigrúm fyrir fólk í neyslu og með fjölbættan vanda.

Á biðlista eftir félagslegu húsnæði 1. desember 2017 voru 105 umsækjendur.

Sértaek úrræði við bráðum vanda

Í svarinu segir að Reykjaneshær hafi ekki sértaek úrræði til ráðstöfunar til að leysa úr bráðum húsnæðisvanda sem kunni að koma upp meðan unnið er að varanlegri lausn. Í þeim málum sem upp komi sé hverju sinni leitað lausna með hliðsjón af mati á stöðu viðkomandi í samvinnu við hann. Hér geti t.d. verið um að ræða aðstoð við útvegun gistingar á gistiheimilum, framleigu húsnæðis, lán til greiðslu tryggingar og/eða fyrirframgreiðslu á almennum markaði og greiðslu skuldar til að fyrirbyggja að íbúi missi húsnæði vegna leiguskuldar, auk ráðgjafar við húsnæðisleit og aukins forgangs á biðlista eftir félagslegu leiguþúsnæði. Tekið er fram að velferðarsvið Reykjaneshæjar telji sig yfirleitt hafa getað unnið að tímabundnu úrræði í samræmi við þarfir viðkomandi með þessum hætti.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Í sveitarfélagini er ekki starfrækt sérstakt neyðarúrræði vegna húsnæðismála.

Ekki liggja fyrir upplýsingar um hve margir teljast heimilislausir í sveitarfélagini, fyrir utan þá sem á biðlistum eru skráðir húsnæðislausir, en ganga verður út frá því að þar sé átt við þá sem skráðir eru óstaðsettir í hús.

Reglur

Hjá sveitarfélagini eru í gildi reglur um félagslegt húsnæði og annan húsnæðisstuðning en í svari Reykjaneshæjar er tekið fram að þær hafi verið uppfærðar í byrjun þessa árs og séu í lokayfirlestri. Ekki hafa verið settar reglur um sértaek úrræði við bráðum vanda.

Seltjarnarnesbær

- Svar Seltjarnarnesbæjar barst með bréfi, dags. 8. febrúar 2018.
- Starfsmaður umboðsmanns átti samtal í síma við fulltrúa sveitarfélagsins 12. apríl 2018.

Almenn úrræði

Í svari Seltjarnarnesbæjar kemur fram að sveitarfélagið eigi tíu félagslegar leiguíbúðir og auk þess fimm íbúðir sérstaklega ætlaðar fötluðu fólk. Auk þess sé sveitarfélagið með tvær íbúðir á framleigu sem séu leigðar til tekjulágra einstaklinga sem falli undir reglur um félagslegar leiguíbúðir. Íbúðirnar séu staðsettar víðs vegar um bæinn og séu allar í fjölbýlishúsum. Í símtali við starfsmann sveitarfélagsins 12. apríl 2018 kom fram að í raun hafi ekki reynt á hvort það komi í veg fyrir úthlutun félagslegs leiguhúsnæðis að viðkomandi eigi við fíknivanda að stríða. Komi hins vegar upp vandamál tengd neyslu hjá aðila sem nú þegar sé í félagslegu leiguhúsnæði hjá sveitarfélaginu hafi viðkomandi ekki verið vísað úr úrræðinu heldur reynt að aðstoða hann við að leysa úr sínum vanda. Þá hafi slíkar aðstæður áhrif við val á því úrræði sem talið er henta viðkomandi.

Sértæk úrræði við bráðum vanda

Ekki eru í sveitarfélaginu sértæk úrræði við bráðum vanda.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Ekki er í sveitarfélaginu starfrækt neyðarúrræði vegna húsnæðismála.

Fram kemur að ekki sé vitað af einstaklingum sem séu heimilislausir í sveitarfélaginu um þessar mundir.

Reglur

Hjá sveitarfélaginu eru í gildi reglur um úthlutun félagslegra leiguíbúða Seltjarnarnesbæjar og reglur Seltjarnarnesbæjar um sérstakan húsnæðisstuðning. Ekki hafa verið settar reglur um sértæk úrræði við bráðum vanda.

Sveitarfélagið Árborg

- Svar Sveitarfélagsins Árborgar barst með bréfi, dags. 31. janúar 2018.
- Starfsmaður umboðsmanns átti samtal í síma við fulltrúa sveitarfélagsins 16. apríl 2018.

Almenn úrræði

Í svari Sveitarfélagsins Árborgar kemur fram að sveitarfélagið hafi yfir að ráða 57 félagslegum leiguíbúðum en ekki séu sérmerktar íbúðir fyrir einstaklinga með fíknivanda. Þegar sótt sé um félagslega leiguíbúð sé fylltur út matslisti og þar skori einstaklingar út frá félagslegum og fjárhagslegum aðstæðum og megi því segja að þar sé m.a. tekið tillit til aðstæðna einstaklinga með slíkan vanda. Viðkomandi einstaklingar hafi fengið úthlutað félagslegum leiguíbúðum líkt og aðrir sem um slíkt sækja hjá sveitarfélaginu.

Hinn 1. desember 2017 voru 48 á biðlista eftir félagslegu leiguhúsnæði.

Sértæk úrræði við bráðum vanda

Fram kemur í svarinu að fyrir nokkrum árum hafi verið keyptur íbúðargámur sem hafi sérstaklega verið ætlaður einstaklingi sem átti við fíknivanda að stríða. Á síðasta ári hafi verið kveikt í gánum og hann úrskurðaður óíbúðarhæfur og ekki verið talin þörf á að kaupa nýjan gám. Þá er tekið fram að ef einstaklingur er ekki talinn geta búið í félagslegri leiguíbúð sé reynt að finna aðra lausn, t.d. hafi félagsþjónustan haft milligöngu um að aðstoða einstaklinga með fíknivanda til að fá skammtímabúsetu hjá sjálfstæðum aðilum þar til viðunandi húsnæði hafi fengist.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Í sveitarfélaginu er ekki starfrækt neyðarúrræði vegna húsnæðismála.

Fram kom í símtali við starfsmann sveitarfélagsins 16. apríl 2018 að sex einstaklingar innan sveitarfélagsins séu húsnæðislausir.

Reglur

Hjá sveitarfélaginu eru í gildi reglur um félagslegar leiguíbúðir í Sveitarfélaginu Árborg og reglur Sveitarfélagsins Árborgar um sérstakan húsnæðisstuðning. Ekki hafa verið settar reglur um sértæk úrræði við bráðum vanda.

Sveitarfélagið Skagafjörður

- Svar Sveitarfélagsins Skagafjarðar barst með bréfi, dags. 31. janúar 2018.
- Starfsmaður umboðsmanns átti samtal í síma við fulltrúa sveitarfélagsins 13. apríl 2018.

Almenn úrræði

Í svari Sveitarfélagsins Skagafjarðar kemur fram að sveitarfélagið hafi yfir að ráða 57 íbúðum til félagslegrar leigu. Að auki séu 19 íbúðir sérstaklega ætlaðar fötluðu fólk eða öldruðum. Í símtali við starfsmann sveitarfélagsins 13. apríl 2018 var upplýst um að það komi ekki formlega í veg fyrir úthlutun að einstaklingur eigi við fíknivanda að stríða heldur fari fram einstaklingsbundið mat á högum umsækjanda hverju sinni. Þessar aðstæður geti þó haft áhrif á forgang.

Á biðlista eftir félagslegu leiguþúsnaði hafi 1. desember 2017 verið 20 umsækjendur. Tekið er fram að enginn umsækjandi á biðlista falli undir skilgreiningu á húsnaðisleysi.

Sírtæk úrræði við bráðum vanda

Ekki eru í sveitarféluginu sírtæk úrræði til að bregðast við bráðum vanda. Í svarinu segir að ekki sé talið unnt að halda úti sírtækum úrræðum þar sem slík tilvik séu fáttíð. Þegar slík mál hafi komið upp hafi fundist bráðabirgðalausnir í félagslegu tengslaneti skjólstæðinga ef um fjölskyldur hafi verið að ræða. Ekki hafi komið til þess að nýta þyrfti gistiheimili undanfarin ár. Heimildir séu í reglum til að veita fjárhagsaðstoð, lán eða styrk til fyrirframgreiðslu. Auk þess sé veitt ráðgjöf.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Ekki er starfrækt neyðarúrræði vegna húsnaðismála í sveitarféluginu.

Tekið er fram að heimilisleysi sé nánast óþekkt viðfangsefni félagsþjónustu sveitarfélagsins. Hin hliðin á þeim peningi sé vandi fáeinna einstaklinga með geðrænan vanda og/eða alvarlega fíkn sem hafi átt lögheimili í sveitarféluginu og séu meira og minna í húsnaðishrakningum eða heimilislausir á höfuðborgarsvæðinu en vilji undir engum kringumstæðum flytja heim þrátt fyrir boð og jafnvel þrýsting um slíkt. Ekki hafi þó verið um slík mál að ræða síðastliðin tvö ár svo vitað sé. Reynt sé eftir föngum að vinna slík mál í samvinnu við félagsþjónustur á höfuðborgarsvæðinu. Í nokkrum tilvikum hafi áfangastaðir í kjölfar meðferðar nýst vel og sé þá veitt fjárhagsaðstoð samkvæmt reglum.

Fram kemur að einn einstakling megi hugsanlega telja hafa verið (eða geta orðið) heimilislausan á síðastliðnum tveimur árum.

Reglur

Hjá sveitarféluginu eru í gildi reglur um húsnaðismál í Sveitarféluginu Skagafirði og reglur Sveitarfélagsins Skagafjarðar um sérstakan húsnaðisstuðning. Ekki hafa verið settar reglur um sírtæk úrræði við bráðum vanda.

Vestamannaeyjabær

- Svar Vestamannaeyjabæjar barst með bréfi, dags. 18. janúar 2018.

Almenn úrræði

Í svari Vestamannaeyjabæjar kemur fram að hjá sveitarféluginu sé boðið upp á 22 félagslegar íbúðir, auk 64 félagslegra íbúða sem standa til boða fyrir fólk 67 ára og eldra.

Á biðlista eftir félagslegu húsnæði hafi 1. desember 2017 verið sjö og þar af einn einstaklingur í aplánun í fangelsi sem verði húsnæðislaus að henni lokinni.

Sértæk úrræði við bráðum vanda

Ekki eru í sveitarféluginu sértæk úrræði til að bregðast við bráðum vanda. Í svari sveitarfélagsins er upplýst um að Vestamannaeyjabær leiti allra leiða til að leysa bráðan vanda einstaklinga innan sveitarfélagsins. Ef ekki séu lausar íbúðir innan sveitarfélagsins sé boðið upp á fjárhagslega aðstoð við að greiða leigukostnað á frjálsum markaði eða greiða fyrir hótel eða gistikostnað á meðan leitað er eftir varanlegu húsnæði. Í vissum tilvikum óski einstaklingar sjálfir eftir fjárhagslegum stuðningi við flutning frá sveitarféluginu og einnig til að greiða fyrirframgreidda leigu og hafi það í einstaka tilfellum verið samþykkt.

Neyðarúrræði og heimilisleysi

Ekki er starfrækt neyðarúrræði vegna húsnæðismála í sveitarféluginu.

Fram kemur í svarinu að sveitarfélagið hafi ekki neinar upplýsingar um aðila sem taldir verði heimilislausir í sveitarféluginu, utan þeirra sem skráðir eru óstaðsettir í hús samkvæmt þjóðskrá.

Reglur

Hjá sveitarféluginu eru í gildi reglur um úthlutun leiguíbúða Vestamannaeyjabæjar og reglur Vestamannaeyjabæjar um sérstakan húsnæðisstuðning. Ekki hafa verið settar reglur um sértæk úrræði við bráðum vanda.